

ΔΙΑΦΘΟΡΑ: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

(Σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα “Οικονομικής Ανάπτυξης” του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου Μάιος, 2010)

Π. Α. Ρέππας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Η διαφθορά είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο φαινόμενο με πολλαπλά αίτια και αιτιατά, καθώς λαμβάνει διάφορες μορφές και λειτουργίες σε διάφορα πλαίσια. Το φαινόμενο της διαφθοράς κυμαίνεται: από μια ξεχωριστή πράξη μιας πληρωμής που αντίκειται στο νόμο μέχρι την ενδημική δυσλειτουργία ενός πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Έχει μελετηθεί ως πρόβλημα της πολιτικής, οικονομικής, πολιτιστικής ή ηθικής υπανάπτυξης και υπάρχει πλέον γενική συναίνεση ότι η διαφθορά είναι καθολική. Υπάρχει σε όλες τις χώρες, αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, καθώς επίσης και στις μη κερδοσκοπικές και φιλανθρωπικές οργανώσεις (Myint 2000:33).

Επί πλέον σύμφωνα με τον Osborne (2006) οι άνθρωποι μιλούν για τη διαφθορά και έχουν πολλά παράπονα διότι:

- Βλάπτει τα οικονομικά των επιχειρήσεων και των εθνών, (αυξάνει τις δαπάνες, περιορίζει τους φόρους, περικόπτει τις επενδύσεις και την εξωτερική βοήθεια, βλάπτει τους φτωχούς, και κερδίζουν οι δωροδόκοι.)
- Αναστατώνει την κοινωνία, σπάζοντας κοινωνικές δομές, (προκαλεί το θυμό, καταστρέφει την εμπιστοσύνη στις κυβερνήσεις, μεταξύ των συναδέλφων, στις οικογένειες, στην κοινωνία)
- Απειλεί την προσωπική εξασφάλιση και την εθνική ασφάλεια, (υγεία, ασφάλεια, περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, εγκληματίες, τρομοκράτες διαφεύγουν της δικαιοσύνης, , το έγκλημα γίνεται εύκολο
- Είναι άδικη - το επίμαχο θέμα είναι ζήτημα δικαιοσύνης και ηθικής – πράξεις διαφθοράς παραβιάζουν τους κανόνες, έχουν κακά αποτελέσματα, καταστρέφουν τις σχέσεις, παραβιάζουν την εμπιστοσύνη, σε κανόνες που γίνονται αποδεκτοί σε πολλούς πολιτισμούς και θρησκείες.

1. Ορισμός της Διαφθοράς

Ηθικές διάσταση της διαφθοράς. Ως διαφθορά εκλαμβάνεται η φθορά των ηθών, η εξαχρείωση, η ανηθικότητα και η ηθική διαστροφή, η εξασθένιση της αρετής και των ηθικών αξιών, και ακόμα η καταστροφή της τιμότητας ή της πίστης κάποιου

Οικονομικές διαστάσεις της διαφθοράς. Καταστάσεις, όπου αθέμιτα μέσα χρησιμοποιούνται για ιδιωτικό όφελος.

? Δώστε παραδείγματα πράξεων που θα χαρακτηρίζατε ως διαφθορά;

Η παροχή χρημάτων για να επιταχυνθεί η διεκπεραίωση μιας υπόθεσής σας στο δημόσιο.

Το φιλοδώρημα που αφήνεται στο γκαρσόνι του εστιατορίου. Το φιλοδώρημα που δώσατε για να εξασφαλίσετε τραπέζι κοντά στη πίστα νυκτερινού κέντρου.

Το φακελάκι που δώσατε στο γιατρό για την εγχείρηση που έκανε στην μητέρα σας.

Το φιλοδώρημα στον υπάλληλο της ΔΕΗ που εκτός από την σύνδεση του ρεύματος σας σύνδεσε και την ηλεκτρική κουζίνα.

Η αντιγραφή στις εξετάσεις που κάνατε στο προηγούμενο εξάμηνο.

Η κατοχύρωση δημόσιων έργων σε εκείνους που έκαναν δωρεές στην προεκλογική εκστρατεία του κόμματος.

Το δώρο που πήγατε στον προϊστάμενό σας για την προαγωγή του.

Ορισμός: «Η παροχή κάποιας ανταμοιβής σε κάποιον με δύναμη έτσι ώστε να κάνει κακή χρήση της δύναμής του και να ενεργήσει ευνοώντας το δωρητή»

Αναφέρεται σε πράξη με δύο άτομα. Τι γίνεται για πράξεις όπου υπάρχει κακή χρήση αλλά όχι συναλλαγή δύο ατόμων; (αντιγραφή, σκάνδαλο Παντείου Πανεπιστημίου)

Ορισμός: «Διαφθορά θεωρούνται εκείνες οι πράξεις οι οποίες έχουν ως συνέπεια την άδικη μεταχείριση ανθρώπων, με την εκτροπή των πόρων από την χρήση και τους δικαιούχους για τους οποίους προορίζονταν προς όφελος άλλων».

Τότε όμως οποιαδήποτε κλοπή θα μπορούσε να θεωρηθεί διαφθορά και με αντίστοιχες νομικές συνέπειες

Ορισμός: «Μια πράξη που γίνεται με σκοπό να δώσει πλεονέκτημα που δεν συμβιβάζεται με τα επίσημα καθήκοντα και τα δικαιώματα των άλλων. Η πράξη λειτουργού ή εντεταλμένου θεματοφύλακα που παράνομα και άδικα χρησιμοποιεί το κύρος ή την ιδιότητά του για να προσποριστεί όφελος για τον ίδιο ή για ένα άλλο πρόσωπο σε αντίθεση με το καθήκον και τα δικαιώματα των άλλων.»

2. Διαστάσεις της Διαφθοράς

Η μορφή του αδικήματος, ο τομέας στον οποίο πραγματοποιείται, το μέγεθος, η συχνότητα εμφάνισης

2.1. Μορφές ή Τύποι Διαφθοράς

Δωροδοκία, εκβιασμός, απάτη, κατάχρηση, και νεποτισμός

2.1.1. Δωροδοκία, εκβιασμός

Δωροδοκία είναι η ανταμοιβή σε μετρητά ή άλλου είδους δώρων που προσφέρεται (διότι το θέλουμε) ή δίνεται (διότι συνηθίζεται) σε παράγοντα ή υπάλληλο για να προβεί σε στρεβλή-καταχρηστική κρίση ή φαύλη συμπεριφορά. **Αναφέρετε παραδείγματα;**

Εκβιασμός είναι η απαιτητική ή αναγκαστική είσπραξη χρημάτων ή πραγμάτων αξίας, παράνομα, για να παρασχεθεί μια υπηρεσία (νόμιμη) ή να αποφευχθεί μια ποινική ρήτρα. **Αναφέρετε παραδείγματα;**

2.1.2. Απάτη, κατάχρηση, νεποτισμός

Μορφές διαφθοράς που δεν απαιτούν απαραίτητα ούτε την εμπλοκή δύο πλευρών ούτε το «λάδωμα» για την επίτευξη του αιώτερου στόχου, αυτός πραγματοποιείται άμεσα, σε πρώτο χρόνο

απάτη «Η εγκληματική εξαπάτηση ή ψεύτικη αντιπροσώπευση για την απόκτηση ενός άδικου πλεονεκτήματος» **Αναφέρετε παραδείγματα;**

κατάχρηση «Η παράνομη εκτροπή αγαθών για ιδίαν χρήση» **Αναφέρετε παραδείγματα;**

νεποτισμός. η ευνοϊκή μεταχείριση που απολαμβάνουν συγγενείς ή στενοί φίλοι από υψηλόβαθμα στελέχη (του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα) **Αναφέρετε παραδείγματα;**

2.2. Τομείς (περιοχές) Εμφάνισης της Διαφθοράς

2.2.1. Οικονομική και κοινωνική διαφθορά ή διαφθορά κοινωνικής ανταπόδοσης

Οικονομική διαφθορά είναι η πιο άμεσα αναγνωρίσιμη όταν προκύπτει παράνομο οικονομικό όφελος.

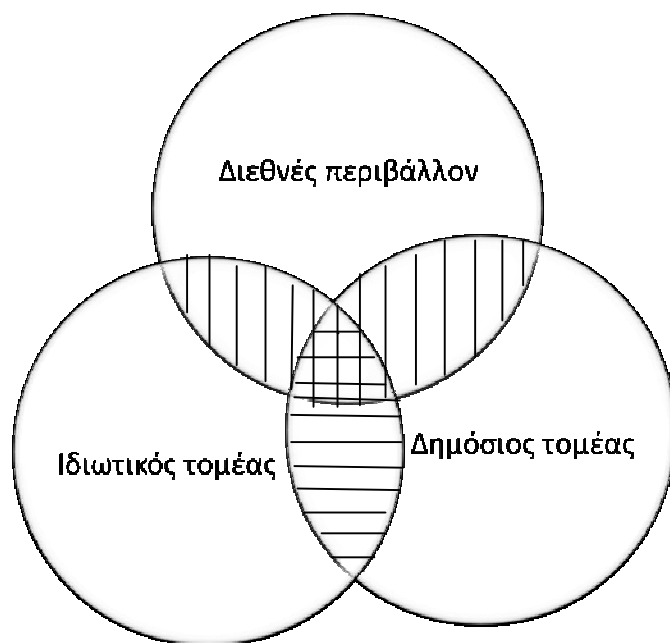
Η κοινωνική διαφθορά ή διαφθορά κοινωνικής ανταπόδοσης αναφέρεται σε μια χάρη ή μια διευκόλυνση ή ένα ρουσφέτι, όχι απαραίτητα παράνομο, όταν γίνεται σε ανταπόδοση ή με την προσδοκία της ανταπόδοσης. Όπως ο νεποτισμός (η διευκόλυνση συγγενών και φίλων) ή γενικότερα η ευνοιοκρατία για τους ομοεθνείς, κ.λπ.

2.2.2. Διάκριση ιδιωτικής, δημόσιας και διεθνούς διαφθοράς

Ιδιωτική διαφθορά: διαφθορά ιδιώτη-προς-ιδιώτη,

Δημόσια διαφθορά: ιδιώτη-προς-δημόσιο λειτουργό, και δημόσιο λειτουργό-προς-δημόσιο λειτουργό.

Διαφορά στο διεθνές περιβάλλον. Διεθνής προς διεθνή (διεθνείς οργανισμοί, πολυεθνικές), διεθνή προς εγχώρια (δημόσιο ή ιδιώτη).



2.2.2.1. Η διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα

Ορισμός. Στον ιδιωτικό τομέα, «διαφθορά λαμβάνει χώρα όταν ένας μάνατζερ ή ένας υπάλληλος εξασκεί μια ορισμένη δύναμη ή μια επιρροή πάνω στην απόδοση μιας λειτουργίας, ενός στόχου ή ενός καθήκοντος μέσα σε μια ιδιωτική οργάνωση ή μια εταιρία. Επειδή έχει μια διακριτική ευχέρεια, μπορεί να επιλέξει να ενεργήσει αντίθετα προς τα καθήκοντα και τις ευθύνες της θέσης ή της εργασίας του, και τοιουτοτρόπως άμεσα ή έμμεσα να βλάψει την επιχείρηση ή οργάνωση προς όφελος του ιδίου ή ενός άλλου προσώπου, ή επιχείρησης ή οργάνωσης.» Αναφέρεται σε όλες τις επιχειρήσεις που λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

? Δώστε παραδείγματα ιδιωτικής διαφθοράς

? Γιατί η ιδιωτική διαφθορά δεν προσελκύει το ενδιαφέρον τόσο όσο η δημόσια;

Δημόσια διαφθορά πιο σοβαρές συνέπειες

Ιδιώτες μπορούν να λάβουν μέτρα ενάντια της διαφθοράς

Ο ανταγωνισμός τιμωρεί τη διαφθορά

Η ιδιωτική διαφθορά γίνεται λιγότερο γνωστή

2.2.2.2. Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα και στο διεθνές περιβάλλον

Ορισμός: «η γρήση της κρατικής εξουσίας για ιδιωτικό όφελος» και αναφέρεται στο «δημόσιο λειτουργό (διορισμένος ή εκλεγμένος) που χρησιμοποιεί την εξουσία του αντιδεοντολογικά ή παράνομα για να προωθήσει τα δικά του συμφέροντα». (Στη συνέχεια η ανάλυση αναφέρεται περισσότερο στη διαφθορά στο δημόσιο τομέα παρά στον ιδιωτικό).

? Αναφέρετε μορφές ανταλλαγών όπου μπορεί να εμφανιστεί η δημόσια διαφθορά

1. κύρωση συμβολαίων,

2. “μίζα” από αναπτυξιακά προγράμματα ή πολυεθνικές εταιρίες,
3. ανταποδώσεις για νομοθετική υποστήριξη,
4. εκτροπή δημοσίων πόρων για ιδιωτική χρήση,
5. παράβλεψη παράνομων δραστηριοτήτων ή παρέμβαση στην απόδοση δικαιοσύνης.
6. ο νεποτισμός, 7. η συνήθης κλοπή, 8. η υπερτιμολόγηση, 9. η κατοχύρωση ανύπαρκτων έργων,
10. το “φούσκωμα” καταστάσεων μισθοδοσίας, 11 η απάτη κατά την αποτίμηση και την είσπραξη φόρων

Πολιτική διαφθορά και διοικητική ή γραφειοκρατική διαφθορά.

Πολιτική διαφθορά αναφέρεται στον επηρεασμό της πολιτικής διαδικασίας όπου σχεδιάζονται και αποφασίζονται οι νόμοι, οι πολιτικές και οι κανονισμοί

Γραφειοκρατική διαφθορά αναφέρεται στον επηρεασμό των διαδικασιών εφαρμογής των νόμων και πολιτικών

Διαφθορά υπάρχει και εντός των ορίων του δημοσίου τομέα, δηλαδή, μεταξύ των διαφόρων κλάδων εξουσίας της κυβέρνησης όπως η εκτελεστική, η νομοθετική, η δικαστική (υπουργός παρεμβαίνει στη δικαστική εξουσία για την μη δίωξη/αθώωση δημόσιου υπαλλήλου), μεταξύ πολιτικών και διοικητικών/γραφειοκρατικών θεσμών όπως δημόσιες υπηρεσίες τοπικές αρχές και ημικρατικοί οργανισμοί.

Διεθνής – εγχώρια διαφθορά. Μέσα από την διεύρυνση της παγκοσμιοποίησης όλες οι χώρες του κόσμου είναι εκτεθειμένες σε εξωτερικές επιθέσεις διαφθοράς (εμπορικές συμφωνίες χωρών + πολυεθνικές). Η εγχώρια εξάπλωσή της εξαρτάται από το πόσο ευάλωτοι ή επιρρεπείς είναι οι εσωτερικοί παράγοντες και ιδιαίτερα οι πολιτικοί και δημόσιοι λειτουργοί της χώρας. Χαρακτηριστικά είναι τα γεγονότα διαφθοράς στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια (Ζήμενς, χρηματιστήριο, δημόσιο χρέος κλπ)

Διεθνής-διεθνή διαφθορά διαφθοράς που εντοπίζεται μέσα στα όρια των διεθνών οργανισμών (το σκάνδαλο στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή για τον ορισμό της χώρας διεξαγωγής τω αγώνων)

2.3. Το Μέγεθος της Διαφθοράς

Μεγάλη ή σημαντική διαφθορά και η μικρή ή ασήμαντη διαφθορά. Μεγάλη διαφθορά θεωρείται εκείνη όπου διακινούνται αξιόλογα χρηματικά ποσά, ενώ ως μικρή θεωρείται εκείνη που αναφέρεται σε πολύ μικρότερα ποσά.

? Ναι αλλά πότε ένα χρηματικό ποσό είναι μεγάλο ιδιαίτερα αν συγκρίνουμε διαφορετικές χώρες;

Η ποσότητα των χρημάτων δεν είναι καλός οδηγός. Το μεγάλο ή μικρό εξαρτάται από την οικονομική επιφάνεια π.χ. μιας φτωχής χώρας σε σύγκριση με μια πλούσια.

Γι’ αυτό η διάκριση μεγάλης ή μικρής διαφθοράς συσχετίζεται και με το ποιός εμπλέκεται ή σε ποιο κοινωνικοοικονομικό πεδίο λαμβάνει χώρα η διαφθορά.

Η ΜΕΓΑΛΗ διαφθορά αναφέρεται σε πολιτικούς και ανώτερους δημόσιους υπαλλήλους και συνήθως συνδέεται με πολυεθνικές εταιρίες ή μεγάλες εγχώριες, το οργανωμένο έγκλημα, την αγορά όπλων, την κυκλοφορία φαρμάκων ή και ανθρώπων.

Η ΜΙΚΡΗ διαφθορά περιλαμβάνει κατώτερους δημόσιους υπαλλήλους με μικρούς μισθούς, Βλάπτει μεγάλο αριθμό πολιτών και περισσότερο τους φτωχούς, και συνδέεται με την υγεία, την αστυνομία, τη δικαιοσύνη, την παιδεία. Γιαυτό αναφέρεται και ως “δωροδοκία επιβίωσης” ή “δωροδοκία της ανάγκης”.

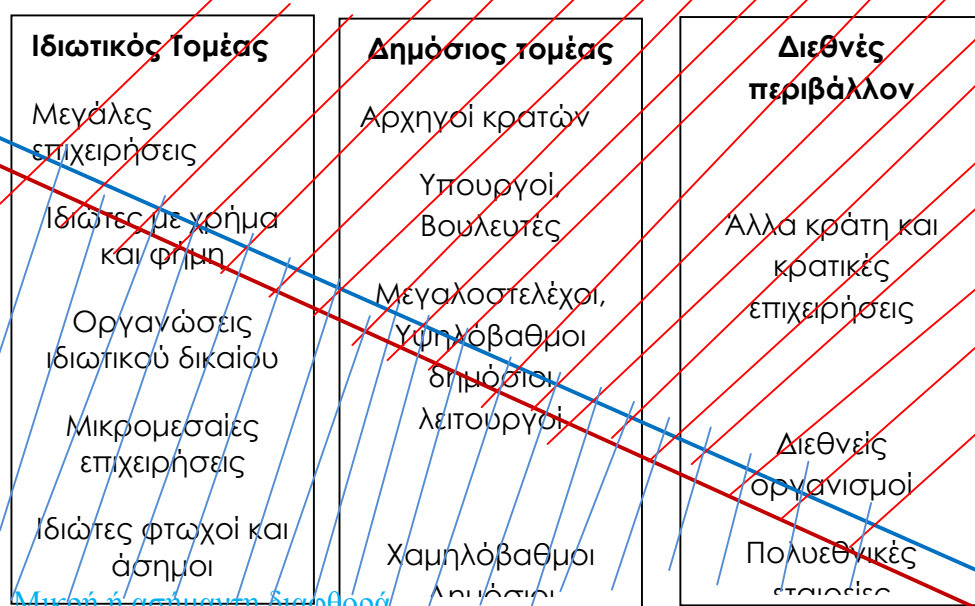
Γι’ αυτό συνήθως

Η μεγάλη διαφθορά ταυτίζεται με την πολιτική διαφθορά.

Η μικρή διαφθορά ταυτίζεται με την γραφειοκρατική διαφθορά.

Στο διάγραμμα απεικονίζονται, σε μια σχετικά απλουστευμένη εικόνα, αυτοί που εμπλέκονται στη μεγάλη και στη μικρή διαφθορά.

Μεγάλη ή σημαντική διαφθορά



? Ποια διαφθορά είναι πιο σοβαρή;

Η διάκριση δεν σημαίνει ότι η μεγάλη- σημαντική διαφθορά είναι χειρότερη από την μικρή- ασήμαντη ή το αντίστροφο. Εξαρτάται από το αν το φαινόμενο είναι ευρέως διαδεδομένο ή την συχνότητα με την οποία εμφανίζεται. Η μικρή ή ασήμαντη διαφθορά μπορεί να είναι πολύ πιο καταστροφική για τους φτωχούς όταν είναι ευρέως διαδεδομένο διότι τους στερεί πολλές υπηρεσίες. Ας δούμε λοιπόν με ποιο τρόπο προσδιορίζεται η έκταση ή η συχνότητα της διαφθοράς.

2.4. Η Συχνότητα

Σποραδική (χαμηλής συχνότητας) απομονωμένες ενέργειες σε ακανόνιστα χρονικά διαστήματα όπου μόνο μερικοί άνθρωποι είναι διεφθαρμένοι σε ένα κατά τα άλλα καθαρό σύστημα.


Συστηματική (υψηλής συχνότητας) πολλοί άνθρωποι είναι διεφθαρμένοι-όπου το ίδιο το σύστημα έχει γίνει άρρωστο- η διαφθορά είναι ουσιαστική πτυχή για τη λειτουργία του οικονομικού, κοινωνικού και του πολιτικού συστήματος. Πολλά μέρη της κυβέρνησης έχουν οι ίδιοι διαφθαρεί.

? Είναι δυνατή η μέτρηση και διάκριση της διαφθοράς ως χαμηλής και υψηλής συχνότητας;

Η διαφθορά στηρίζεται στην αδιαφάνεια και άρα αδυναμία μετρήσεις των πράξεων. Άρα εξαρτάται από τι νομίζει ο κόσμος. Αλλά ο κόσμος βγάζει συμπεράσματα από πολλά και διαφορετικά χαρακτηριστικά που μπορεί να οδηγούν σε διαφορετικά συμπεράσματα (Για παράδειγμα από τον αριθμό των δωροδοκων, ή από τον αριθμό υπαλλήλων που δωροδοκούνται ή από τη διαφθορά σε συγκεκριμένη υπηρεσία κ.λπ.) Μια λύση θα ήταν να απαντηθούν συγκεκριμένες ερωτήσεις όπως του πίνακα 1.

Πινάκας 1. Τα χαρακτηριστικά της αντίληψης που έχει ο κόσμος για τη διαφθορά Χαμηλής (σποραδικής) και Πολύ Υψηλής συχνότητας (συστηματικής)

Ερωτήσεις.	Απαντήσεις που δίνονται όταν η διαφθορά είναι Χαμηλής Συχνότητας	Απαντήσεις που δίνονται όταν η διαφθορά είναι Πολύ Υψηλής Συχνότητας
1) Υπάρχουν πολύ άνθρωποι που διαφθείρουν (δωροδοκούν);	Μερικοί άνθρωποι δωροδοκούν για να αποκτήσουν παράνομο πλεονέκτημα	Καθένας πρέπει να πληρώσει για να έχει δίκαιη μεταχείριση
2) Υπάρχουν πολλοί υπάλληλοι που διαφθείρονται (δωροδοκούνται);	Λίγοι υπάλληλοι κάνουν κακή χρήση της θέσης, υποκύπτοντας σε δωροδοκίες	Οι υπάλληλοι μαθαίνουν να δικαιολογούν ως αμοιβή παράνομες απαιτήσεις (δωροδοκία)

3) Είναι η διαφθορά συχνό θέμα συζήτησης;	Σπάνια συζητούνται ζητήματα διαφθοράς	Το ζήτημα της διαφθοράς είναι καθημερινό θέμα συζήτησης
4) Είναι οι άνθρωποι ικανοποιημένοι με το επίπεδο της διαφθοράς;	Οι άνθρωποι είναι ικανοποιημένοι	Οι άνθρωποι απελπίζονται, παραπονιούνται, πληρώνουν
5) Θεωρούν την διαφθορά κατακριτέα πράξη;	Η διαφθορά είναι μια επαίσχυντη πράξη	Κανένας δεν ντρέπεται
6) Πως θα αισθάνονται αν εμπλακούν σε πράξεις διαφθοράς;	Ένοχη, φόβο, δυσάρεστη κατάσταση!	Φοβούνται την διεφθαρμένη ομάδα και αισθάνονται παγιδευμένοι
	εάν δεν ισχύουν τα παραπάνω τότε η διαφθορά είναι ΠΥΣ 	

3. Η Μέτρηση

3.1. Τι μετράμε

Ανεξάρτητα από τη μεγάλη ή τη μικρή συχνότητα η διενέργεια εμπειρικών ερευνών προϋποθέτει ένα συγκεκριμένο μέτρο

? Με ποιο συγκεκριμένο μέτρο θα μετρήσουμε τη διαφθορά;

Για παράδειγμα, μετράμε τον αριθμό των πράξεων διαφθοράς ή το χρηματικό ποσό της διαφθοράς; Ποιος έχει τη μεγαλύτερη διαφθορά: Η χώρα X με 100 πράξεις διαφθοράς των 10 ευρώ ή η χώρα Ψ όπου πραγματοποιήθηκαν 10 πράξεις διαφθοράς των 100 ευρώ;

3.2. Οι δείκτες μέτρησης της διαφθοράς

Τη διαφθορά τη μετράμε από την αντίληψη περί της έκτασης της διαφθοράς που έχουν οι άνθρωποι. Διότι η διαφθορά δεν αφήνει ίχνη. Δεν μπορούμε να έχουμε το μέγεθός της, μόνο την υποκειμενική αντίληψη που βασίζεται στην πραγματική εμπειρία των ανθρώπων.

Απλοί ή σύνθετοι δείκτες. Γενικά η μέτρηση της διαφθοράς γίνεται από απλούς ή σύνθετους δείκτες που εκτιμούνται από έρευνες εταιριών, δημόσιων ανώτερων υπαλλήλων, και ατόμων, απόψεις εξωτερικών παρατηρητών ΜΚΟ, έρευνες του ιδιωτικού τομέα (νοικοκυριών ή επιχειρήσεων) κ.λπ. που εμπεριέχουν ερωτήματα ανάλογα, και όχι μόνο, με αυτά του πίνακα 1.

Αξιοπιστία των μέτρων διαφθοράς Κανένα μέτρο της διαφθοράς δεν μπορεί να είναι 100% αξιόπιστο διότι επηρεάζονται από λάθη δειγματοληψίας, ανακρίβεια μετρήσεων ή αδυναμία εντοπισμού, σε ποια μορφή διαφθοράς αναφερόμαστε ή σε ποιο τομέα (η διαφθορά στην αστυνομία δεν σημαίνει και διαφθορά σε άλλες υπηρεσίες) κ.λπ..

Ποιοι είναι οι δείκτες διαφθοράς. Υπάρχουν περίπου 7 δείκτες. Από αυτούς μόνο δύο έχουν παγκόσμια κάλυψη ο **Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (ΔΑΔ)** (Corruption Perception Index), αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Διαφάνεια (Transparency International) και ο δεύτερος, ο **Δείκτης Ελέγχου Διαφθοράς (ΔΕΔ)** (Control of Corruption Index) από την Παγκόσμια Τράπεζα

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς είναι σύνθετος δείκτης, βασίζεται σε 13 επί μέρους έρευνες (για κάθε χώρα χρησιμοποιεί το λιγότερο 3) καλύπτει 180 χώρες από το 1998. Με 10 βαθμολογούνται οι χώρες με ελάχιστη διαφθορά και με 0 οι χώρες με πολύ μεγάλη διαφθορά

Πρώτες θέσεις (μικρή διαφθορά) Νέα Ζηλανδία με 9,4, Δανία με 9,3, Σιγκαπούρη και Σουηδία με 9.

Τελευταίες θέσεις. Στην 180 θέση η Σομαλία με βαθμολογία 1,1, στην 179η θέση το Αφγανιστάν με 1,2, 178 θέση το Μυανμάρ με 1,4 και στην 176-7 θέση το Σουδάν και το Ιράκ με 1,5

Ελλάδα βρίσκεται στην 71 θέση μαζί με την Βουλγαρία, την Πρώην Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβία της Μακεδονίας και την Ρουμανίας με βαθμολογία 3,8

3.3. Τα προβλήματα του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς ως μέτρου διαφθοράς

Είναι σύνθετος δείκτης 9 επί μέρους δεικτών που στηρίζονται κυρίως στην αντίληψη του κόσμου ή ειδημόνων περί διαφθοράς. Η χρήση του δείκτη αυτού μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα όταν χρησιμοποιείται για εμπειρικές έρευνες διότι στην περίπτωση αυτή δεδομένα που στηρίζονται στην αντίληψη περί διαφθοράς χρησιμοποιούνται ως αξιόλογα κριτήρια για τα πραγματικά επίπεδα της διαφθοράς μιας χώρας. Τέτοια προβλήματα είναι:

3.3.1. Τα προβλήματα μεθοδολογία των διαφορετικών ερευνών

1. Ασάφειες, έλλειψη συγκεκριμένου ορισμού σε διεθνές επίπεδο.
2. Διαφορετικές μεθοδολογίες (ποιόν τύπο διαφθοράς μετράν, μετράν ποσότητα χρημάτων ή αριθμό πράξεων κ.λπ.
3. Αν αναφερθούμε στην ποσότητα των χρημάτων σε μια χώρα που έχει καταστραφεί από τη διαφθορά η ποσότητα χρημάτων π.χ. για δωροδοκίες, μπορεί να είναι μικρότερη από εύρωστες χώρες αυτό δεν σημαίνει ότι η εύρωστη χώρα έχει μεγαλύτερη διαφθορά.
4. Άγνωστη η μορφή διαφθοράς στην οποία αναφέρεται ο σύνθετος δείκτης (οι διάφοροι δείκτες αναφέρονται σε διαφορετικές μορφές διαφθοράς, γραφειοκρατική, πολιτική, μικρή, μεγάλη).

3.3.2. Τα προβλήματα μεροληψίας της πηγής των πληροφοριών

1. Πληροφορίες από δικαστικές αποφάσεις. Σε ένα διεφθαρμένο σύστημα ελάχιστες οι καταδικαστικές αποφάσεις σε αντίθεση από ό, τι σε ένα μη διεφθαρμένο όπου οι καταδικαστικές αποφάσεις θα είναι περισσότερες, τότε όμως η μεγαλύτερη διαφθορά θα εμφανιστεί στο μη διεφθαρμένο σύστημα.
2. Μεροληψία και διαφθορά των μέσων ενημέρωσης. Ενδιαφέρονται για μεγάλες υποθέσεις, Υπάρχει και η διαφθορά των ίδιων των μέσων ενημέρωσης.
3. Η γνώμη που σχηματίζει κάποιος εξαρτάται από πολλά προσωπικά χαρακτηριστικά.

3.3.3. Τα προβλήματα κατάταξης σύμφωνα με τις τιμές του δείκτη

1. Τι σημαίνει η αύξηση του δείκτη; Μπορεί να σημαίνει ότι η κατάσταση της διαφθοράς στη χώρα έχει καλύτερευση αλλά μπορεί και να σημαίνει ότι έχει αλλάξει ο μέσος όρος επειδή προστέθηκε μια νέα πηγή δεδομένων. Τα ίδια ισχύουν και για την θέση μιας χώρας στην κατάταξη των χωρών. Χειροτέρευση στη θέση δεν σημαίνει απαραίτητα και αύξηση της διαφθοράς.
2. Τα όρια εμπιστοσύνης του μέσου όρου. Ελλάδα με δείκτη 3,8 τα όρια εμπιστοσύνης μεταξύ 3,2-4,3 και κατατάσσεται στην 71 θέση. Αν πραγματική τιμή του δείκτη 4,3 βρίσκεται στην 63 θέση αν 3,2 στην 95 θέση. Άρα η θέση της κυμαίνεται μεταξύ 63-95.

B. ΤΑ ΑΙΤΙΑ

Με τους προηγούμενους δείκτες θα μπορούσαμε να διερευνήσουμε το ερώτημα ποια είναι τα χαρακτηριστικά των χωρών με τη μεγαλύτερη διαφθορά. Στην ουσία όμως το μέγεθος της διαφθοράς σε μια χώρα απεικονίζει τη διαφθορά που υπάρχει στους κατοίκους της χώρας αυτής. Δεν είναι οι χώρες που είναι διεφθαρμένες αλλά οι άνθρωποι. Το ερώτημα επομένως είναι γιατί οι άνθρωποι καταφεύγουν σε πράξεις διαφθοράς και πιο συγκεκριμένα ποιο είναι το πρωταρχικό αίτιο που οδηγεί σε αυτή την συμπεριφορά. Αν απαντηθεί αυτό το ερώτημα μπορούμε στη συνέχεια να δούμε γιατί διαφέρει η έκταση της διαφθοράς μεταξύ των χωρών.

4. Τα κίνητρα, η οικονομική πρόσοδος και οι λογικές της διαφθοράς

4.1. Τα κίνητρα συμπεριφοράς

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία η επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος (όφελος) είναι το κυρίαρχο κριτήριο που όταν επιδιώκεται μέσα σε μια ανταγωνιστική αγορά καταλήγουμε σε μια ισορροπία όπου πραγματοποιείται αυτό που θέλει η κοινωνία ως σύνολο.

Σύμφωνα με την ίδια θεωρία στις συναλλαγές τις αγορές υποτίθεται ότι δεν γίνεται τίποτα παράνομο. Αλλά αυτό ισχύει μόνο στη θεωρία. Υπάρχουν μονοπωλιακές καταστάσεις και παράνομα μέσα. Το να τις χρησιμοποιήσει κανείς για παράνομο κέρδος εξαρτάται από το αν το ατομικό όφελος ή η πραγμάτωση εκείνου που εκτιμά περισσότερο είναι μεγαλύτερο από το κόστος.

Η αναφορά στην πραγμάτωση ή την επιδίωξη εκείνου που εκτιμά υποστηρίζεται από τον Amartya Sen ο οποίος υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά μας καθορίζεται και από άλλους παράγοντες πέρα από το ατομικό συμφέρον ή την ευημερία όπως εκφράζεται από την μεγιστοποίηση. Τέτοιοι παράγοντες είναι 1) ηθικής τάξης, ταξικής συνείδησης, υποχρέωσης, συμπάθειας, άλλες κοινωνικές αλληλεξαρτήσεις κ.λπ. και 2) η ψυχική κατάσταση ή η προσαρμογή στις υπάρχουσες συνθήκες.

Επίσης σύμφωνα με τον Osborn οι άνθρωποι καταφεύγουν σε πράξεις διαφθοράς παρακινούμενοι από πολλές καταστάσεις όπως απληστία (για χρήμα, εξουσία κλπ), από ανάγκη (πληρωμή χρεών, διατήρηση μισθού), **από αγάπη** (για το φίλο, το συγγενή, τον συντοπίτη), **από μίσος** (για την κυβέρνηση, τον διευθυντή κλπ), **από φόβο** (των συναδέλφων, του συνδικάτου, των εγκληματιών)

Επομένως το βασικό αίτιο της διαφθοράς είναι η επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος και των πραγμάτων που εκτιμούμε περισσότερο. Έτσι η κατοχή θέσης με μονοπωλιακή δύναμη, με δεδομένους τους παραπάνω παραγόντων που επηρεάζουν τις επιλογές μας, μπορεί να οδηγήσει σε μια ξέφρενη επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος και των πραγμάτων που εκτιμάμε που φτάνει στην απληστία..

4.2. Οι λογικές

Υπάρχουν συμπεριφοριστικά γνωρίσματα τα οποία στηρίζονται σε συγκεκριμένες λογικές που εκλαμβάνουν τις πράξεις διαφθοράς ως μια συνήθη και κοινότυπη πρακτική και αφήνουν περιθώρια για τη δικαίωση της και την εισδοχή της στην καθημερινότητα. Έτσι βοηθούν στην αποδοχή και στην εξάπλωση της διαφθοράς

4.2.1. Οι λογικές της διαπραγμάτευσης (του παζαρέματος)

Η διαπραγμάτευση το παζάρεμα μιας ανταλλαγή προϊόντων και χρήματος έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με την πρακτική συμφωνίας και εκτέλεσης μιας πράξης διαφθοράς. Διαπραγμάτευση μεταξύ δύο ή και μέσου τρίτου (μεσάζον).

4.2.2. Οι λογικές της προσφοράς δώρων (ή του φιλοδώρηματος)

Η προσφορά δώρων διέπεται από λογικές εξόφλησης ή δημιουργίας μιας ηθικής ή κοινωνικής υποχρέωσης. Ως δώρο-φιλοδώρημα βαφτίζεται οποιοδήποτε χρηματικό ποσό που δίνεται για την εξόφληση ή τη δημιουργία μιας υποχρέωσης μέχρι την δωροδοκία για εκτέλεση παράνομων πράξεων.

4.2.3. Οι λογικές του δικτύου αλληλεγγύης

Οι προσωπικές χάρες «Κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί μια βοήθεια, για ευνοϊκή μεταχείριση, για να κινήσει τα νήματα ή για ανεκτικότητα, σε ένα συγγενή, γείτονα, κομματικό σύντροφο, φίλο. Ούτε είναι πρόπον να την αρνηθεί σε οποιονδήποτε που έχει σταλεί από κάποιον από τους παραπάνω» Διαφορετικά τα άλλα μέλη του δικτύου θα τον επιπλήξουν, αντιπαθήσουν ή θα γίνουν εχθροί του, με συνέπεια τον αποκλεισμό του από το δίκτυο αλληλεγγύης.

4.2.4. Οι λογικές της ληστρικής εξουσίας

Πράξεις που τα θύματα τους τα αποκαλούν αισχροκερδείς κομπίνες, θεωρούνται από τους διαπράττοντες όχι απλά ως θέμα προσωπικής επιλογής, αλλά μάλλον ως νομικό δικαίωμα του αξιώματός τους .

4.2.5. Οι λογικές της ανακατανομής της συσσώρευσης

Αυτή η πολιτιστική λογική απαιτεί από έναν δημόσιο υπάλληλο να προσπαθήσει να αναρριχηθεί σε μια θέση αναγνωρισμένου κύρους και οικονομικώς "ζουμερή" όχι μόνο για να κάνει περιουσία (παράνομα), την οποία να επιδεικνύει με την πολυτελή ζωή του, αλλά παράλληλα να μοιραστεί τα ωφέλει, με πολυάριθμους τρόπους και εμφανή σημάδια γενναιοδωρίας, με την ευρύτερη οικογένειά του, τους γνωστούς του, τους συγχωριανούς του και όσους εξαρτώνται από αυτόν.

«Συνήθως οι λογικές αυτές παρεισφρεύουν μέσα σε άλλες πράξεις, ενσωματώνοντας έτσι αξιοκατάκριτες πρακτικές μέσα στον ιστό όμοιων και κοινωνικά κοινόντυπων πρακτικών, οι οποίες συμβαίνει να είναι αποδεκτές ακόμα και ευυπόληπτες. Φυσικά αυτές οι λογικές, με εξαίρεση ίσως τις δύο τελευταίες, δεν δίνουν αυτομάτως την αφορμή για παράνομες πράξεις διαφθοράς. Και φυσικά υπάρχουν υπάλληλοι που αρνούνται να κακομάθουν. Ωστόσο αυτές οι λογικές ενώ εξασκούν συνεχή πίεση στα άτομα μιας κοινωνίας βοηθούν για μια κοινωνική αποδοχή της διαφθορά.»

5. Η αναζήτηση μονοπωλιακών οικονομικών προσόδων (economic rent) και η επέκταση της διαφθοράς

5.1. Η διαφθορά ως πρακτική αναζήτησης μονοπωλιακών προσόδων

Όταν το κίνητρο του ατομικού συμφέροντος επιδιώκεται κάτω από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού μετουσιώνεται σε παραγωγική δραστηριότητα, αντίθετα, με περιορισμένο ανταγωνισμό μπορεί να φτάσει μέχρι και πόλεμο. Μεταξύ αυτών των ακραίων καταστάσεων άνθρωποι χρησιμοποιούν τους πόρους για παραγωγικούς σκοπούς ή χρησιμοποιούν πόρους στην αναζήτηση πλεονεκτημάτων για να κερδίσουν από τη διανομή των ωφελειών της οικονομικής δραστηριότητας που από τους οικονομολόγους αποκαλείται αναζήτηση μονοπωλιακής οικονομικής προσόδου υπέρ-κανονικών ή μονοπωλιακών κερδών (economic rent). Σε αυτή τη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται και οι πράξεις διαφθοράς.

Από τους ορισμούς φαίνεται ότι η διαφθορά επιδιώκει μονοπωλιακού χαρακτήρα κέρδη. Αυτοί που τη διαπράττουν είναι άτομα με εξουσία, ή κύρος λόγω της μονοπωλιακής θέσης που κατέχουν. Άρα θέτουν τους όρους για την τιμή- το υπερκέρδος για μονοπωλιακή οικονομική πρόσοδο. Στο δημόσιο, ο υπάλληλος έχει μονοπωλιακή δύναμη λόγω της θέσης και των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί.

Με δεδομένα τώρα τα κίνητρα και τις λογικές που αναλύσαμε στην προηγούμενη παράγραφο όσο και της μονοπωλιακής δύναμης (πχ του δημόσιου υπαλλήλου) το ζητούμενο είναι αν θα επιδιωχθεί η πραγματοποίηση αυτών των κερδών με πράξεις διαφθοράς ή όχι.

Εξαρτάται από το αν η ανταμοιβή (η μονοπωλιακή οικονομική πρόσοδο) για μια πράξη διαφθοράς είναι υψηλή, η δικαιοδοσία του υπαλλήλου στη λήψη αποφάσεων μεγάλη και η πιθανότητα να συλληφθεί και η ποινή εφόσον συλληφθεί μικρή. Δηλαδή υπολογίζει

$$C = M + D - A$$

(C) διάπραξη πράξεων διαφθοράς από ένα δημόσιο υπάλληλο ή η έκταση της διαφθοράς

(M) το ύψος της μονοπωλιακής οικονομικής προσόδου που μπορεί να αποκομίσει, αυξάνει όταν υπάρχει μεγάλος αριθμός νόμων, κανόνων, κανονισμών, και διοικητικών εντολών και εάν αυτά τα περιοριστικά μέτρα είναι σύνθετα και ασαφή και εφαρμόζονται με έναν εκλεκτικό, μυστικοπαθή, αλλοπρόσαλλο και αδιαφανή τρόπο.

(D) το εύρος των δικαιοδοσιών και καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί. Όσο μεγαλύτερες δικαιοδοσίες τόσο μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια έχει για να κάνει “διευκολύνσεις” και μάλιστα χωρίς να του αποδοθούν ευθύνες.

(A) αυστηρότητα των κανόνων και ελέγχων σύμφωνα με τους οποίους λογοδοτεί ο δημόσιος υπάλληλος για το έργο που του έχει ανατεθεί.

Επομένως η διάπραξη διαφθοράς, εφόσον υπάρχουν τα άλλα κίνητρα, εξαρτάται από τον υπολογισμό και τη βαρύτητα που δίνει ο υπάλληλος σε κάθε μία από τις παραπάνω μεταβλητές M, D, και A και αυτό εξαρτάται από οικονομικούς και κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες.

5.2. Η διαδικασία επέκτασης της διαφθοράς

Όπως είδαμε η συχνότητα της διαφθοράς διακρίνεται σε σποραδική ή χαμηλής συχνότητας και σε συστηματική ή υψηλής συχνότητας. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι η έκταση της διαφθοράς παραμένει αμετάβλητη. Αν δεν υπάρχουν μέτρα ελέγχου τότε ενεργοποιείται μια διαδικασία επέκτασής της διαφθοράς η οποία μέσα από την επανάληψη, μάθηση και μίμηση επεκτείνεται μέχρι τα ανώτερα όρια της συστηματικής ή υψηλής συχνότητας.

Ξεκινάμε από σχετικά αποδεκτές πράξεις (αποδοχή ενός φιλοδωρήματος) Η επανάληψη αυτής της πράξης σιγά-σιγά οδηγεί σε λιγότερο αποδεκτές πράξεις διαφθοράς εφόσον, σύμφωνα με την παραπάνω εξίσωση της επιδίωξης της μονοπωλιακής οικονομικής προσόδου, η τιμωρία είναι μικρή και τα κέρδη μεγάλα. Έτσι η διαφθορά, αν δεν υπάρξουν άμεσα αντιμέτρα, μέσα από μια διαδικασία επανάληψης, μάθησης και μίμησης εξελίσσεται από μια τυχαία-σπάνια πράξη διαφθοράς σε διαφθορά Πολύ Υψηλής Συχνότητας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ αντιγραφής

B. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΞΑΠΛΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Η επέκταση της διαφθοράς όπως είπαμε εξαρτάται από την ύψος των μεταβλητών το (M) ύψος της μονοπωλιακής οικονομικής προσόδου που μπορεί να αποκομιστεί, το (D) την εύρος της δικαιοδοσίας των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί, και το (A) την αυστηρότητα των κανόνων και ελέγχων σύμφωνα με τους οποίους λογοδοτούν οι υπάλληλοι

Σε μακροοικονομικό επίπεδο το ύψος αυτών των μεταβλητών προσδιορίζεται από διάφορους κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες τους οποίους έχουμε εντάξει σε τρεις κατηγορίες στους Ιστορικό-πολιτιστικούς παράγοντες που δεν μεταβάλλονται εύκολα και δεν προσφέρονται για εφαρμογή μέτρων πολιτικής, τους Οικονομικούς Παράγοντες και το Σύστημα Διακυβέρνησης.

6. Ιστορικό-Πολιτιστικοί Παράγοντες

6.1. Το αποικιοκρατικό καθεστώς

? Μέσα από ποιους παράγοντες μπορεί το πρώην αποικιακό καθεστώς να επηρεάσει την έκταση της διαφθοράς;

Υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ αποικιοκρατίας και διαφθορά αλλά μόνο για τις Βρετανικές αποικίες. Αυτό οφείλεται στο νομικό σύστημα: “Κοινός νόμος” (common law) της Αγγλίας για τις Βρετανικές αποικίες και τα “αστικά συστήματα νόμου” της υπόλοιπης Ευρώπης.

Πρώτη διαφορά. Οι λόγοι για τους οποίους δημιουργήθηκαν

Κοινός νόμος αναπτύχθηκε πρώτα στην Αγγλία για την υπεράσπιση του Κοινοβουλίου και των ιδιοκτητών ενάντια στις προσπάθειες της μοναρχία να περιορίσει τα δικαιώματά τους (πολιτικά, ιδιοκτησίας).

Αστικά συστήματα νόμου αναπτύχθηκαν στις περισσότερες περιπτώσεις με σκοπό την οικοδόμηση του κράτους και τον έλεγχο της οικονομικής ζωής.

Αρα η καταπολέμηση της διαφθορά είναι πιο αποτελεσματική με τον κοινό νόμο της Βρετανίας και όχι με τα αστικά συστήματα όπου προέχει ο έλεγχος της οικονομικής ζωής και επομένως αυξημένες εξουσίες του δημοσίου απέναντι στο ιδιωτικό και άρα η δημιουργία μονοπωλιακών καταστάσεων εξουσίας για τους δημόσιους υπαλλήλους.

Δεύτερη διαφορά ο τρόπος εφαρμογής

Κοινός νόμος .Η εφαρμογή του στη Βρετανία και σε πολλές αποικίες χαρακτηρίζεται από μια σχεδόν ψυχαναγκαστική προσήλωση στις διαδικαστικές πτυχές του νόμου

Αστικά συστήματα νόμου συνδέονται περισσότερο με τον σεβασμό της ιεραρχίας και της εξουσίας του δημοσίου και λιγότερο με τις διαδικασίες.

Αρα οι δικαστές επειδή προσηλώνονται στις διαδικασίες του νόμου, ακόμα και όταν τα αποτελέσματα απειλούν την ιεραρχία, αυξάνει η πιθανότητα να τιμωρηθεί η πολιτική διαφθορά ακόμα και όταν αυτή καλύπτεται από τις δημόσιες υπηρεσίες. Αντίθετα όταν προέχει ο σεβασμός προς την ιεραρχία και την εξουσία του δημοσίου, όπως συμβαίνει με τα αστικά συστήματα νόμου, είναι πολύ δύσκολο να τιμωρηθεί ο υπουργός ο Γενικός Γραμματέας ή άλλα πολιτικά πρόσωπα.

Το ίδιο ισχύει και για τους δημόσιους υπαλλήλους. Κάτω από τον κοινό νόμο δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις διαδικαστικές πτυχές του νόμου, έτσι επαυξάνονται οι δυνατότητες των υφισταμένων να αμφισβητούν την ιεραρχία (τους ανωτέρους τους) προκειμένου να επιβληθεί ο νόμος.

6.2. Η θρησκεία

? Ποια επίδραση μπορεί να έχει η θρησκεία στη διαφθορά (πέρα από τα ηθικά διδάγματα δεδομένου ότι καμιά θρησκεία δεν είναι υπέρ της διαφθοράς)

Όσο λιγότερο ιεραρχική και περισσότερο ατομικιστική ή ισόνομη είναι μια θρησκεία όπως είναι ο Προτεσταντισμός σε σύγκριση με τον Καθολικισμό την Ορθόδοξη εκκλησία και τους Μουσουλμάνους, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η αντίθεσή της στην διαφθορά της εξουσίας.

Επίσης ο προτεσταντισμός προέκυψε ως αίρεση διαφωνούσα προς την υποστηριζόμενη από το κράτος θρησκεία. Αρα μπορεί να διαδραματίσει έναν ρόλο στον έλεγχο και την καταγγελία των καταχρήσεων από τους κρατικούς ανώτερους υπαλλήλους. Αντίθετα σε άλλες παραδόσεις - όπως το Ισλάμ, ορθόδοξη, καθολικισμός - όπου οι ιεραρχίες εκκλησιών και κράτους είναι στενά συνδεδεμένες , ένας τέτοιος ρόλος μπορεί να απουσιάζει.

6.3. Εθνικό- γλωσσικές διαφορετικότητες

? Ποια επίδραση μπορεί να έχουν οι εθνικό-γλωσσικές διαφορές στη επέκταση της διαφθοράς

Χώρες που έχουν διαφοροποιήσεις γλωσσικές ή εθνικές τείνουν να έχουν μεγαλύτερη διαφθορά. Μια εξήγηση της σχέσης αυτής στηρίζεται στην λογική των δικτύων αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της ίδιας εθνότητας ή της ίδιας γλώσσας. Οι εθνικές διαφορές δεν αναφέρονται απαραίτητα σε διαφορετικές εθνότητες μπορεί να είναι διαχωρισμοί ιδεολογικό-κομματικοί (δεξιά – αριστερά), ή και γεωγραφικοί.

7. Οικονομικοί Παράγοντες

Η έκταση της διαφθορά μπορεί να αναλυθεί κατ' αναλογία της έκτασης του ανταγωνισμού μεταξύ των ιδιωτικών εταιριών. Για παράδειγμα, ο ανταγωνισμός μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων στους διαγωνισμούς του δημοσίου για προμήθειες θα μειώσει τις τιμές και τα αναμενόμενα κέρδη. Κατά συνέπεια περιορίζεται και το επιπλέον κέρδος που θα μπορούσε να εξασφαλίσει η παρέμβαση ενός δημόσιου υπαλλήλου. Επιπλέον τα μικρά κέρδη περιορίζουν και τη δυνατότητα για μεγάλες δωροδοκίες. Αντίθετα, όπου ο ανταγωνισμός είναι περιορισμένος τα κέρδη αυξάνουν και μαζί τους και το ύψος των δωροδοκιών.

7.1. Οικονομική ανάπτυξη

? Ποια είναι η επίδραση της οικονομικής ανάπτυξης στη έκταση της διαφθοράς;

Γενικά η οικονομική ανάπτυξη επιδρά κατασταλτικά στην έκταση της διαφθοράς μέσα από την διάδοση της εκπαίδευσης, την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, και την αποπροσωποποίηση των σχέσεων.

Για αποδοτικότερη αγορά, χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων πλούσιων χωρών είναι οι συναλλαγές να είναι γρήγορες και διαφανείς ΑΡΑ αποπροσωποποίηση των σχέσεων.

Επίσης το κοινωνικό στίγμα για τους διεφθαρμένους είναι μεγαλύτερο στις αναπτυγμένες χώρες, διότι είναι μειωμένη η επίδραση των λογικών που μετατρέπουν τη διαφθορά σε κοινότητα και νομότυπη πράξη της καθημερινότητας. Μεγαλύτερος κοινωνικός έλεγχος πχ ΜΜΕ .

7.2. Μισθοί δημοσίου τομέα

? Ποια επίδραση μπορεί να έχουν οι μισθοί του δημοσίου στην έκταση της διαφθοράς;

Η βασική υπόθεση είναι ότι οι χαμηλοί μισθοί αναγκάζουν τους δημόσιους υπαλλήλους να καταφεύγουν στην λήψη δωροδοκιών για να συμπληρώσουν τα εισοδήματά τους.

Αντίθετα στην περίπτωση των υψηλών μισθών το εναλλακτικό κόστος, αν ανακαλυφθούν για διαφθορά, είναι αρκετά υψηλό (χάσιμο των μισθών τους, συντάξιμα χρόνια προβλεπόμενη εξέλιξη και μισθολογικές αναβαθμίσεις)

Οι έρευνες επιβεβαιώνουν μόνο ότι η διαφθορά είναι μικρότερη όταν οι μισθοί στο δημόσιο τομέα είναι σχετικά καλύτεροι από τις αμοιβές στη βιομηχανία.

Εξάλλου υπάρχει και αντίστροφη αιτιότητα . Σε χώρες με κακή δημοσιονομική κατάσταση μπορεί να περιορίζονται οι μισθοί σε χαμηλά επίπεδα με την αιτιολογία ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι κερδίζουν ικανοποιητικό εισόδημα από τη δωροδοκία.

7.3. Κρατική παρέμβαση

? Η κρατική παρέμβαση αυξάνει ή μειώνει την διαφθορά;

Όσο μεγαλύτερη η έκταση της κρατικής παρέμβασης και το μέγεθος του δημόσιου τομέα, τόσο περισσότερες διαθέσιμες επιλογές έχουν οι δημόσιοι υπάλληλοι για δημιουργία μονοπωλιακών οικονομικών προσόδων (economic rents)

Έρευνες έδειξαν ότι η διαφθορά αυξάνει σε σχέση με

- 1) τον αριθμό των διαδικασιών για να ξεκινήσει μια επιχείρηση
- 2) το «σε ποια έκταση οι διαγωνισμοί για δημόσιες προμήθειες είναι ανοικτή στους ξένους» και
- 3) το «σε ποια έκταση υπάρχει ίση φορολογική μεταχείριση για όλες τις επιχειρήσεις»
- 4) την υπερβολική διαφοροποίηση των δασμών εισαγωγής εμπορευμάτων.

Αντίστροφη αιτιότητα μέσα από πράξεις διαφθοράς μπορεί να προκληθεί η κρατική παρέμβαση για αποκλεισμό ανταγωνιστών εκ του εξωτερικού ή η διαφορετική φορολόγηση διαφοροποίηση δασμών κ.λπ.

7.4. Ελευθερία διεθνούς εμπορίου

? Ποιο καθεστώς διεθνούς εμπορίου να γίνει η αιτία για επέκταση της διαφθοράς;

Οι περιορισμοί στο διεθνές εμπόριο και επομένως του ανταγωνισμού, δημιουργούν μονοπωλιακές καταστάσεις που αυξάνουν την διαφθορά. Η δυνατότητα ενός υπαλλήλου να παρέχει προστασία στην εγχώρια αγορά σε κάποιον επιχειρηματία θα εξαρτηθεί από το πόσο ανοικτή είναι η εγχώρια αγορά στον διεθνή ανταγωνισμό από τις εισαγωγές.

Έρευνες επιβεβαιώνουν όσο υψηλότερο το (Εισαγωγές)/ ΑΕΠ η διαφθορά μειώνεται

Αλλά ο λόγος (Εισαγωγές)/ ΑΕΠ μπορεί να μετρά το άνοιγμα στη διεθνή αγορά δεν μετρά όμως το μέγεθος του ανταγωνισμού. Οι μεγάλες χώρες έχουν μεγάλο ανταγωνισμό λόγω μεγάλης αγοράς Άλλη λύση η έρευνα με δύο μεταβλητές ‘την φυσικά ανοικτή οικονομία’ και το ‘υπόλοιπο ανοικτής οικονομίας’. Η φυσικά ανοικτή οικονομία ορίζεται από το μέγεθος, τη γεωγραφία, και τη γλώσσα μιας χώρας. Η μεταβλητή ‘υπόλοιπο ανοικτής οικονομίας’ αναφέρεται στις εμπορικές πολιτικές. Στατιστικά σημαντική επίδραση, οι φυσικά ανοικτές οικονομίες περιορίζουν την διαφθορά

Άλλες μεταβλητές: Η διαφθορά μειώνεται ανάλογα με **1) τον αριθμού των ετών που μια χώρα είναι ανοικτή στο διεθνές εμπόριο** **2) την αύξηση του αριθμού των διεθνών οργανισμών** (ΗΕ, ΠΟΕ, ΔΝΤ κλπ) **Αντίθετα αυξάνει η διαφθορά με αύξηση της απόσταση μιας χώρας από τις βασικές χώρες εξαγωγής** διότι το κόστος μεταφοράς και μειώνει την ανταγωνιστικότητα των τιμών των εισαγομένων προϊόντων.

7.5.. Φυσικοί πόροι

? Είναι φυσικοί πόροι μιας χώρας αιτία διαφθοράς;

Τα φυσικά μονοπώλια των φυσικών πόρων, (καύσιμα, ορυκτά και μέταλλα) αυξάνουν τα κέρδη για τη διαφθορά.

8. Σύστημα διακυβέρνησης

8.1. Δημοκρατία και πολιτικό σύστημα

? Η συσχέτιση μεταξύ της δημοκρατίας και της διαφθοράς είναι αρνητική; Γιατί;

Η δημοκρατία ευνοεί τα συμφέροντα της πλειοψηφίας ενώ η διαφθορά το συμφέρον του ατόμου ή της μειοψηφίας. Ναι αλλά πως θα μετρήσουμε τη δημοκρατία; Οι εμπειρικές έρευνες χρησιμοποιούν διάφορα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας.

? Ποιά η συσχέτιση των χαρακτηριστικών της δημοκρατίας με την διαφθορά;

- ανταγωνισμός των πολιτικών κομμάτων και χρηματοδότηση εξωθεί στη διαφθορά

Αντίθετα περιορίζεται η διαφθορά

- στις δημοκρατικότερες ανοικτές κοινωνίες αναμένεται να είναι υψηλότερος ο κίνδυνος της αποκάλυψης των διεφθαρμένων ανώτερων υπαλλήλων
- η μεγαλύτερη πολιτική συμμετοχή μπορεί να οδηγήσει στην στενότερη παρακολούθηση και αποκάλυψη των διεφθαρμένων οπλιτικών και υπαλλήλων
- στις δημοκρατίες πάντα υπάρχει η δυνατότητα της κατανήφισης των διεφθαρμένων πολιτικών
- η ελευθερία του Τύπου και του συνδικαλίζεσθε προτρέπει τους δημοσιογράφους και τις ομάδες δημόσιου ενδιαφέροντος για να εκθέσουν τους καταχραστές

? Το μέγεθος εκλογικής περιφέρειας επιδρά στην διαφθορά;

Στις μεγάλες περιφέρειες αυξάνει ο ανταγωνισμός διότι υπάρχουν πολλοί υποψήφιοι

? Τι θα μείωνε την πολιτική διαφθορά αν οι κοινοβουλευτικοί να εκλέγονται από τους κομματικούς καταλόγους ή αν εκλέγονται ως μεμονωμένοι υποψήφιοι

Η διαφθορά είναι μεγαλύτερη στην πρώτη περίπτωση διότι οι εκλεγμένοι έχουν λιγότερη ατομική υπευθυνότητα.

Τα αποτελέσματα των εμπειρικών ερευνών δεν είναι τελεσίδικα.

ΓΕΝΙΚΑ πάντως

- 1) Η δημοκρατία μειώνει τη διαφθορά, αλλά όχι στις δημοκρατίες με μικρή εκλογική συμμετοχή και όχι αμέσως μετά από την εφαρμογή των δημοκρατικών κανόνων διοίκησης
- 2) Μόνο αφού περάσει ένα ορισμένο κατώτατο χρονικό όριο, για ορισμένους φτάνει τα 50 χρόνια, έχουμε ευεργετικά αποτελέσματα από την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας
- 3) Η μετρίου επιπέδου δημοκρατίες δεν μειώνουν την διαφθορά σε σύγκριση με τα αυταρχικά καθεστώτα.
- 4) Τα προεδρικά συστήματα είναι χειρότερα όσον αφορά τη διαφθορά σε σύγκριση με τον κοινοβουλευτισμό

8.2. Πολιτική σταθερότητα

? Η πολιτική σταθερότητα ενθαρρύνει ή αποθαρρύνει την διαφθορά των δημοσίων υπαλλήλων

Αντιφατικές υποθέσεις

- **Αν πολιτικά σταθερές κυβερνήσεις** λιγότερες πιθανότητες απόλυσης, περισσότερες ευκαιρία για σταδιοδρομία άρα προέχει να δημιουργήσουν τη φήμη ενός τίμιου και φιλότιμου υπαλλήλου
- **αλλά μια μόνιμη θέση εξουσίας** μπορεί να δημιουργήσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη πελατειακών σχέσεων και διαφθοράς.

8.3. Ελευθερία τύπου - Ανεξαρτησία δικαιοσύνης

? Η ελευθερία του τύπου είναι αιτία για λιγότερη διαφθορά; Ποιες μεταβλητές θα δήλωναν την ελευθερία του τύπου;

Όπως έδειξαν οι εμπειρικές μελέτες όλες οι μεταβλητές για την ελευθερία του τύπου επιδρούν αρνητικά στο επίπεδο της διαφθοράς. Μεταβλητές όπως η **λογοκρισία**, τα **κατασταλτικά μέτρα εναντίον του τύπου**, η **ανεξαρτησία του τύπου από πολιτικές ή οικονομικές δεσμεύσεις** ως προς το τι θα δημοσιεύσει Καθώς και η **αυξημένη κυκλοφορία του τύπου** που σημαίνει ότι έχει μεγαλύτερη επίδραση

? Μπορεί η δικαιοσύνη να περιορίσει την πολιτική διαφθορά;

Όπως είδαμε τα νομικά συστήματα έχουν διαφορετικές επιδράσεις στη διαφθορά (κοινός νόμος, αστικά νομικά συστήματα)

Ανεξάρτητα, όμως, από το νομικό σύστημα, γενικά γίνεται αποδεκτό ότι η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης από την πολιτική εξουσία περιορίζει τη διαφθορά. Πότε όμως η δικαιοσύνη είναι περισσότερο ανεξάρτητη όταν είναι **de facto** ή **de jure** ανεξάρτητη;

Σε έρευνα που έγινε η de facto ανεξαρτησία της κατηγορούσας αρχής είναι εκείνη που μειώνει τη διαφθορά. Απροσδόκητα η συσχέτιση της de jure ανεξαρτησία της κατηγορούσας αρχής με την διαφθορά είναι θετική αν και η στατιστική σημαντικότητα των αποτελεσμάτων είναι σχετικά μικρή. Σύμφωνα με τους συγγραφείς στην περίπτωση αυτή η **αιτιώδης σχέση είναι αντίστροφη**. Δεν είναι η de jure ανεξαρτησία που προκαλεί μεγαλύτερη διαφθορά αλλά η διαφθορά προκαλεί την μεγαλύτερη ανεξαρτησία. Αυτό οφείλεται στο ότι τα τελευταία χρόνια κάτω από την πίεση για καταπολέμηση της διαφθοράς, πολλές κυβερνήσεις έχουν περάσει νέες νομοθεσίες χορηγώντας στους κατηγορούς τους περισσότερη de jure ανεξαρτησία. Οπότε η διαφθορά έχει ως συνέπεια την de jure ανεξαρτησία της κατηγορούσας.

8.4. Μέγεθος δημόσιου τομέα και αποκέντρωση

Το ερώτημα είναι αν το μέγεθος και η αποκέντρωση δημιουργούν ή όχι μονοπωλιακές καταστάσεις που μπορούν να εκμεταλλευτούν οι υπάλληλοι για την απόσπαση δωροδοκιών.

? Τα ομοσπονδιακά αποκεντρωμένα συστήματα διοίκησης είναι αιτία επέκτασης της διαφθοράς ή όχι Αντιτιθέμενα επιχειρήματα.

- Για τιμότερο και αποδοτικότερο δημόσιο τομέα πιο κατάλληλη είναι η ομοσπονδιακή δομή διότι επιτρέπει τον ανταγωνισμό μεταξύ των επάλληλων επιπέδων κυβέρνησης και των διαφόρων αρμοδιοτήτων στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών για τις οποίες οι ανώτεροι υπάλληλοι θα μπορούσαν να απαιτήσουν ανταποδόσεις.
- **Αντίθετα** τα αποκεντρωμένα πολιτικά συστήματα είναι περισσότερο διεφθαρμένα, επειδή ο πιθανός διαφθορέας πρέπει να επηρεάσει μόνο ένα τμήμα της κυβέρνησης, και επειδή σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα υπάρχουν λιγότερες κεντρικές δυνάμεις και κρατικές υπηρεσίες για να επιβάλλουν την τιμιότητα. Επίσης η διαφθορά μπορεί να είναι μεγάλη σε τοπικό επίπεδο, λόγω της μεγαλύτερης οικειότητας και της συχνότερης συνεργασίας μεταξύ των ιδιωτών και των ανώτερων υπαλλήλων από ό, τι σε κεντρικά επίπεδα.

Αυτά τα αντιτιθέμενα επιχειρήματα επιβεβαιώνονται και από τις εμπειρικές έρευνες.

Γ. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Με εξαίρεση μια μάλλον υποθετική κατηγορία ανθρώπων που σε καμία περίπτωση δεν είχαν ή θα έχουν σχέση με την διαφθορά, σχεδόν το σύνολο των ανθρώπων είμαστε ένοχη πράξεων διαφθοράς ή έχουμε ωφεληθεί από αυτές ή δυνητικά θα διαπράξουμε στο μέλλον. Και το κόστος επιβαρύνει όλους.

? Ποιο το κόστος από τη διαφθορά σε ιδιωτική επιχείρηση

Αυξάνει πιθανότητα για αύξηση ζημιών, η αύξηση τιμών, ή το κλείσιμο της επιχείρησης

? Ποιο το κόστος από τη διαφθορά σε εθνικό επίπεδο

Η διαφθορά είναι ζημιογόνος για την κυβέρνηση, τους φορολογούμενους και του πολίτες : αυξάνει το κόστος, μειώνει τα εισοδήματα, διαστρεβλώνει τις πολιτικές, υπονομεύει τη διοίκηση, εκτρέπει τους πόρους, περιορίζει τις επενδύσεις και την εξωτερική βοήθεια., και ως εκ τούτου την οικονομική μεγέθυνση, και είναι αιτία κοινωνικοπολιτικής αστάθειας και βάζει σε κίνδυνο την προσωπική και την παγκόσμια ασφάλεια.

Επίσης, οι συνέπειες της διαφθοράς ανατροφοδοτούν τα αιτία επέκτασης της διαφθοράς που αναφέραμε προηγούμενα.

Οι πιο σημαντικές κατηγορίες συνεπειών είναι αυτές που αναφέρονται στο **δημόσιο τομέα**, στις **οικονομικές επιπτώσεις** και στις **κοινωνικοπολιτικές συνέπειες**

9. Οι συνέπειες στον δημόσιο τομέα

9.1 Διαφθορά, δημόσια έσοδα και δαπάνες

? Ποιες συνέπειες έχει η διαφθορά για τα έσοδα του κράτους;

Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα μειώνει τα έσοδα και διαστρεβλώνει τις δαπάνες

Διαφθορά Μειώνει τα Έσοδα. Δωροδοκίες για μείωση φόρων, τελών, τελωνειακών δασμών, ή άλλων οφειλών Επίσης απάτη, η κατάχρηση και η υπεξαίρεση κεφαλαίων, πόρων και περιουσίας του δημοσίου από ιδιώτες με την συνεργασία δημοσίων υπαλλήλων

? Ποιες οι συνέπειες τις διαφθοράς για τις δημόσιες δαπάνες ;

Διαφθορά μεταβάλλει τη διάρθρωση των δαπανών προς εκείνες με μεγαλύτερες δωροδοκίες. Τέτοια έργα είναι τα πολυδάπανα εντάσεως εργασίας και τεχνολογίας που προμηθεύονται από ολιγοπωλιακές αγορές.

Επίσης τα έργα αυτά πρέπει να έχουν όλα ή κάποια από τα εξής χαρακτηριστικά. Να είναι πολυδάπανα (για να υπάρχουν μεγάλα περιθώρια μίζας) αλλά μην έχουν εύκολα υπολογίσιμο κόστος (για να είναι δύσκολο να φανεί ότι έχουν υπερκοστολογηθεί λόγω μίζας) και να μπορεί να υποστηριχθεί ότι εξυπηρετούν εθνικής

σημασίας σκοπούς αρά πρέπει να αναληφθούν με έναν διακριτικό και μυστικό τρόπο (για να μην είναι εύκολη η αμφισβήτηση της εκτέλεσής τους. Όπως αγορά μαχητικών αεροπλάνων πλοίων κ.λπ.

Άρα αυξάνουν τα μεγάλα εντάσεως κεφαλαίου έργα και περιορίζονται τα έργα κοινωνικής υποδομής (παιδεία, υγεία, μικρά αναπτυξιακά έργα κ.λπ.)

Και περιορίζεται η ποιότητα και η παραγωγικότητα των δημόσιων έργων

9.2. Διαφθορά και αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα

? Το ερώτημα που βάζουν πολλοί ερευνητές είναι αν η διαφθορά αυξάνει την έκταση και την πολυπλοκότητα των κανονισμών που διέπουν τη δημόσια διοίκηση ή το αντίθετο;

Αν η έκταση και το δαιδαλώδες των κανονισμών είναι το αίτιο της διαφθοράς τότε υπάρχει δυνατότητα μείωσής της

Αντίθετα αν η διαφθορά είναι εκείνη που δημιουργεί τους πολλούς κανονισμούς και διαδικασίες, διότι αυτό συμφέρει τους γραφειοκράτες τότε μπορεί να εξηγηθεί και η αντίσταση των γραφειοκρατών στις μεταρρυθμίσεις του δημόσιου τομέα.

10. Οικονομικές επιπτώσεις της διαφθοράς

10.1. Διαφθορά και παραοικονομία

? Είναι παράνομες ή νόμιμες οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην παραοικονομία;

1) παράνομες δραστηριότητες όπως η διακίνηση ναρκωτικών και 2) νόμιμες δραστηριότητες που δεν καταγράφονται για να αποφύγουν την φορολογία ή για άλλους λόγους

? Δώστε παραδείγματα διαφθοράς που ενθαρρύνουν την επέκταση των παράνομων δραστηριοτήτων της παραοικονομίας.

διαφθορά των σωμάτων ασφαλείας αστυνομία και τελωνεία σύστημα απόδοσης δικαιοσύνη

? Δώστε παραδείγματα διαφθοράς που ενθαρρύνουν την επέκταση των νόμιμων δραστηριοτήτων της παραοικονομίας.

Η διαφθορά στις εφορείες,

? Βλέπουμε ότι η διαφθορά επεκτείνει την παραοικονομία. Μήπως συμβαίνει και το αντίθετο;

Οποιαδήποτε παράνομη οικονομική πράξη χρειάζεται τη γραφειοκρατική ή και την πολιτική προστασία που μπορεί να παρασχεθεί μόνο παράνομα, και συχνότερα μέσω της δωροδοκίας. Κατά συνέπεια, μπορεί να υποστηριχτεί ότι οι δραστηριότητες της παραοικονομίας οδηγούν στη διαφθορά.

? Δεδομένης της αμφίδρομης αιτιότητας μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας (η μία ενισχύει την άλλη) ποιες πιστεύεται ότι είναι οι ευρύτερες συνέπειες για την οικονομική πολιτική, (δημοσιονομική, αναπτυξιακή, διεθνούς εμπορίου κ.λπ.);

Αναξιοπίστα μακροοικονομικά στοιχεία για αξιολόγηση και χάραξη πολιτικής

«Η έλλειψη αξιόπιστων στοιχείων, διάφανων πολιτικών, και σωστής μακροοικονομικής διαχείρισης, δεν αφήνει πολλές ελπίδες για την οικονομική ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό, ή την εμφάνιση μιας καλά λειτουργούσης οικονομία της αγοράς» (Myint 2000:51).

10.2. Διαφθορά και η διανομή του εισοδήματος

? Η διαφθορά διευρύνει ή περιορίζει την ανισοκατανομή του ΑΕΠ;

Η διαφθορά εξ ορισμού είναι μια δραστηριότητα που αναζητά υπερκέρδη και περιορίζεται σε όσο το δυνατό λιγότερα άτομα, δηλαδή, σε εκείνα που νέμονται και τα οφέλη. Άρα διευρύνει την ανισοκατανομή υπέρ των πλουσίων που μπορούν να δωροδοκήσουν και αυτών με τις κατάλληλες διασυνδέσεις.

? Πέρα από την ανισοκατανομή των ΑΕΠ η εκτεταμένη διαφθορά διευκολύνει ή περιορίζει τις «δυνατότητες» που διαθέτουν οι φτωχοί για πρόσβαση σε διάφορες υπηρεσίες;

Όπως κόσμιο σχολείο, να λάβουν την κατάλληλη υγειονομική περίθαλψη, να έχουν επαρκή πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες όπως η εσωτερική παροχή νερού, η ηλεκτρική ενέργεια, η υγιεινή και οι κοινοτικές εγκαταστάσεις διάθεσης αποβλήτων

? Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η διεύρυνση της ανισοκατανομής του εισοδήματος επιδρά στην κατανάλωση; Με ποιο τρόπο και ποιες οι συνέπειες;

Στρέβλωση των διάθρωσης των καταναλωτικών δαπανών της χώρας, εισαγωγές, επενδύσεις

? Μπορεί να θεωρηθεί η ανισοκατανομή ως αίτιο της διαφθοράς;

Με μεγάλη ανισοκατανομή οι πλούσιοι έχουν περισσότερα χρήματα για δωροδοκίες. Οι φτωχοί είναι πιο ευάλωτοι στον εκβιασμό.

Η ανισοκατανομή στις δημοκρατίες μπορεί να προκαλεί μεγαλύτερη διαφθορά από ό, τι σε αυταρχικά καθεστώτα διότι σ' αυτές οι πλούσιοι δεν μπορούν να υιοθετήσουν την καταστολή (όπως στα αυταρχικά καθεστώτα) και οι φτωχότερες πληθυσμιακές ομάδες είναι πιθανό να απαιτήσουν αποτελεσματικότερα την ανακατανομή του εισοδήματος.

10.3. Διαφθορά και επενδύσεις

? Η διαφθορά έχει ως συνέπεια τον περιορισμό του μεγέθους των επενδύσεων ή όχι και γιατί;

Η διαφθορά των υπαλλήλων του δημοσίου απαιτούν δωροδοκίες για: μίσθωση εδάφους και κτήρια, για άδειες ανάληψη διάφορων δραστηριοτήτων όπως παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση, μάρκετινγκ, διανομή, εισαγωγής και η εξαγωγής προϊόντων και συνδέσεων ύδρευσης, αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας, τηλέφωνο, δημιουργία δημόσιων σχέσεων για την καλή εικόνα της επιχείρησης, στηρίζεται στη χρηματική δωροδοκία ή την παροχή διάφορων δώρων. Άρα αυξάνει το κόστος και μειώνεται το κίνητρο για επενδύσεις

? Ποιες είναι πιο επιβαρυντικές συνέπειες της διαφθοράς η μείωση των εγχωρίων ή των ξένων άμεσων επενδύσεων;

Οι ξένες επενδύσεις συνήθως διευρύνουν την τεχνολογία, την τεχνογνωσία και τις διευθυντικές και μάρκετινγκ δεξιότητες, βελτιώνουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα μιας χώρας, βοηθούν την ανάπτυξη πολύτιμων διεξόδων στη διεθνή αγορά και τις ευκαιρίες απασχόλησης και νέων δεξιοτήτων καθώς και στη δημιουργία σύγχρονων υποδομών και συστημάτων επικοινωνίας και συγκοινωνιών.

Άρα άμεσες ξένες επενδύσεις και επομένως τα πλεονεκτήματα που αυτές συνεπάγονται για τη χώρα δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν τουλάχιστο στην έκταση που θα μπορούσαν όταν η εκτεταμένη διαφθορά κάνει τις πολιτικές ασαφείς και αλλοπρόσαλλες, και τις οικονομικές πληροφορίες και στοιχεία αναξιόπιστα για να προγραμματιστούν και να ληφθούν οι σωστές επιχειρησιακές αποφάσεις

? Θα μπορούσαν οι δωροδοκίες για την διενέργεια επενδύσεων να θεωρηθούν ως φόροι (συγκριμένη δαπάνη σε συγκεκριμένο χρόνο) και κατά συνέπεια να έχουν την ίδια αντιμετώπιση από τις επιχειρήσεις;

Η επίδραση της δωροδοκίας πάνω στην επένδυση δεν είναι μόνο θέμα κόστους αλλά διαφοροποιείται ανάλογα από το αν η διαφθορά είναι προβλέψιμη ή όχι. (Προβλέψιμότητα: σιγουριά για το αποτέλεσμα. Μη προβλεψιμότητα: δεν ξέρεις τι θα ξημερώσει) Η προβλέψιμος δωροδοκία περιορίζει τις αρνητικές συνέπειες και σε χαμηλά επίπεδα διαφθοράς αυξάνει τις επενδύσεις διότι δρα σαν φόρος. Αυτά τα ευρήματα ερμηνεύουν σε ένα βαθμό και το γεγονός ότι χώρες με αρκετή διαφθορά παρουσίασαν ταυτόχρονα και υψηλό ρυθμό επενδύσεων (χώρες την Ανατολικής Ασίας). Στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε στη συνέχεια.

? Μπορεί η διαφθορά να επηρεάσει τη διάρθρωση των κεφαλαιακών εισροών στη χώρα και τη διάρθρωσή τους;

Η διαφθορά επηρεάζει την διάρθρωση των κεφαλαιακών εισροών διότι

Πρώτον ενώ μειώνει τις άμεσες επενδύσεις δεν κάνει το ίδιο για τα τραπεζικά δάνεια.

Δεύτερον το ΔΝΤ και οι κυβερνήσεις G7 εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ασφάλεια/προστασία για τα τραπεζικά δάνεια που προέρχονται από τις αναπτυγμένες χώρες

Άρα Αυτή η στρέβλωση μειώνει την οικονομική ευημερία, επειδή τα δάνεια μπορούν να αποσυρθούν ευκολότερα σε περίπτωση οικονομικών προβλημάτων, καθιστώντας έτσι τις διεφθαρμένες χώρες πιο τρωτές στις νομισματικές κρίσεις

? Είναι οι ξένες επενδύσεις πάντα ευεργετικές για την οικονομία μία χώρας; Υπάρχει αντίστροφη αιτιότητα όπου οι ξένες επενδύσεις να προκαλούν την διαφθορά;

Δωροδοκούν για ευνοϊκό καθεστώς για τις επενδύσεις τους (πχ μικρούς φόρους, εξαγωγή κερδών, άλλες διευκολύνσεις που μειώνουν το κόστος κ.λπ.), προστασία από άλλους ξένους επενδυτές, ή από εγχώριες επιχειρήσεις. Βλέπε εκμετάλλευση φυσικών πόρων όπως το πετρέλαιο.

? Ποια είναι η επίπτωση της διαφθοράς στην παραγωγική ή μη παραγωγική διάθεση του ανθρώπινου κεφαλαίου;

Οι ικανοί μπορεί να προσελκύνονται σε δραστηριότητες όπου υπάρχει μεγάλη μονοπωλιακή οικονομική πρόσδοος (economic rent) αντί να αναλαμβάνουν παραγωγικές δραστηριότητες

10.4. Διαφθορά και διεθνές εμπόριο

Είδαμε ότι η διαφθορά αυξάνει όταν μια οικονομία είναι κλειστή στη διεθνή αγορά. Αντίθετα όταν είναι ανοιχτή, διότι δεν υπάρχουν μονοπωλιακές καταστάσεις, η διαφθορά μειώνεται. Τώρα το ερώτημα είναι αντίστροφο

? Μπορεί η διαφθορά να επηρεάσει το διεθνές εμπόριο;

Κάτω από καθεστώς υψηλής προστασίας η αιτιώδης σχέση μεταξύ διαφθοράς και εμπορίου είναι αμφίδρομη. Υπάρχουν περιπτώσεις που είναι αίτιο, άλλες που είναι το αιτιατό και άλλες όπου ισχύουν και τα δύο.

- 1) Περιπτώσεις όπου το διεθνές εμπόριο είναι αιτία διαφθοράς. Οι εξαγωγείς προϊόντων χρησιμοποιούν τη δωροδοκία ως μέσο για την κατάκτηση νέων αγορών. Επίσης μια κλειστή οικονομία ενθαρρύνει τις παράνομες εισαγωγές (λαθρεμπόριο).
- 2) Περιπτώσεις όπου η διαφθορά είναι αιτία μείωσης του εμπορίου. Μεγάλες απαιτήσεις από τελωνιακούς υπαλλήλους για δωροδοκίες θα μειώναν εισαγωγές από εταιρείες που δεν θέλουν να πληρώσουν δωροδοκίες.
- 3) Περιπτώσεις όπου η διαφθορά είναι αίτιο και αιτιατό της δασμολογικής προστασίας. Η μεγαλύτερη ποικιλομορφία των δασμών είναι αιτία για μεγαλύτερη διαφθορά των τελωνειακών αλλά και οι μεγάλη διαφθορά των τελωνιακών προκαλεί μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Ανεξάρτητα από αίτιο και αιτιατό το συμπέρασμα είναι ότι η κλειστή οικονομία συμβαδίζει με την διαφθορά, Η εμπειρική, όμως, θεμελίωση της σχέσης μεταξύ των εμπορικών περιορισμών και της διαφθοράς εμφανίζεται εκπληκτικά αδύναμη.

Ερμηνεία

Ακόμα κι αν τα δασμολόγια είναι χαμηλά, με την άρνηση ή την καθυστέρηση της εκκαθάρισης οι τελωνιακοί υπάλληλοι μπορούν να εισπράξουν ως δωροδοκία ακόμα και μεγαλύτερο ποσοστό στην τιμή των εισαγωγών από ό, τι όταν οι εισαγωγείς πρέπει να πληρώσουν υψηλούς δασμούς. Αυτό μπορεί να αντισταθμίσει τις δωροδοκίες που πρέπει να πληρωθούν για να αποφευχθεί η πληρωμή δασμών στην περίπτωση των υψηλών δασμολογίων. Έτσι, είτε υψηλοί είτε χαμηλοί είναι οι δασμοί η δωροδοκία σε απόλυτα ποσά παραμένει στα ίδια επίπεδα, εξ ου και η αδυναμία εμπειρικής θεμελίωσης για τις επιπτώσεις τους στο διεθνές εμπόριο.

10.5. Διαφθορά και οικονομική μεγέθυνση

10.5.1. Οι επιπτώσεις της διαφθοράς στην μεγέθυνση

Οι επιπτώσεις της διαφθοράς πάνω στη μεγέθυνση (Μ) εξαρτώνται από τις συνέπειες τις διαφθοράς πάνω στους προηγούμενους παράγοντες.

Έσοδα κράτους. Μειώνονται (ΑΡΑ αδυναμία χρηματοδότησης ανάπτυξης)

Δαπάνες. Αναδιάρθρωση δαπανών υπέρ μη άμεσα παραγωγικών (όπλα) ή μεγάλων έργων εντάσεως κεφαλαίου και ενάντια των μικρών εντάσεως εργασία και κοινωνικής υποδομής έργων. (ΑΡΑ μείωση/ αύξηση Μεγέθυνσης εξαρτάται από τα συγκεκριμένα έργα)

Αναδιάρθρωση δημόσιου τομέα. Αντίσταση στην αναδιάρθρωση. (ΑΡΑ μείωση Μεγέθυνσης)

Παραοικονομία. Αυξάνει αδυναμία αξιολόγησης και σχεδιασμού ανάπτυξης. (ΑΡΑ μείωση Μεγέθυνσης)

Διανομή εισοδήματος. Αυξάνει ανισοκατανομή, άρα αναδιάρθρωση καταναλωτικών δαπανών υπέρ προϊόντων πολυτελούς διαβίωσης, επομένως επηρεάζει εισαγωγές, παραγωγή, επενδύσεις. (ΑΡΑ μείωση Μεγέθυνσης)

Επενδύσεις. Μειώνονται, εκτός αν δωροδοκίες προβλέψιμες. (ΑΡΑ μείωση Μεγέθυνσης)

Εμπόριο. Με κλειστή οικονομία μείωση εμπορίου αύξηση διαφθοράς (ΑΡΑ μείωση Μεγέθυνσης)

Αλλά η μεγέθυνση εξαρτάται και από άλλους παράγοντες γι' αυτό δεν υπάρχουν σαφείς εμπειρικές ενδείξεις για την αιτιώδη σχέση μεταξύ της έκτασης της διαφθοράς και του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ.

10.5.2. Είναι η διαφθορά παράγων διευκόλυνσης της οικονομικής μεγέθυνσης; Επιχειρήματα και αντίλογος

Οι υποθέσεις

Η διαφθορά που πραγματοποιείται σε συνθήκες χαμηλής ποιότητας διακυβέρνησης μπορεί να βελτιώσει τις ανεπάρκειες της δημόσιας διοίκησης με τον περιορισμό των αγκυλώσεων, την υπερπήδηση των γραφειοκρατικών και αντιαναπτυξιακών πολιτικών και γενικά την αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών. Υπόθεση αυτή είναι γνωστή ως **“λιπαίνει τα γρανάζια” (greases the wheels)** της οικονομικής μεγέθυνσης.

Αντίλογος. Μπορεί μεν η διαφθορά να έχει οφέλη για την μεγέθυνση όταν η ποιότητα της διακυβέρνησης είναι χαμηλή, αλλά μπορεί επίσης να προκαλεί, για τις ίδιες περιστάσεις, συμπληρωματικές δαπάνες. Η ύπαρξη τέτοιων δαπανών παρεμποδίζουν την μεγέθυνση ή όπως έχει επικρατήσει να λέγεται **«ρίχνει άμμο στα γρανάζια» (sand the wheels)** της οικονομικής μεγέθυνσης

Τα επιχειρήματα της υπόθεσης λίπανσης των γραναζιών.

Η δωροδοκία επιταχύνει τις διαδικασίες, μειώνεται ο χρόνος αναμονής, βελτιώνει την ποιότητα των δημοσίων υπαλλήλων (προσελκύει ικανούς υπαλλήλους)

Είναι φράχτης ή ανατρέπει την εκδήλωση ιδεολογικών αντιρρήσεων. Διευκολύνει την επιλογή ανάδοχων στην λήψη σωστών αποφάσεων ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία για να σχηματίσουν γνώμη οι υπεύθυνοι

Τα αντεπιχειρήματα. Σε ατομικό επίπεδο μπορεί να ισχύουν τα παραπάνω σε συλλογικό όμως κάνουν την κατάσταση χειρότερη

Η δωροδοκία διευκολύνει την ατομική υπόθεση. Σε συνολικό, όμως, επίπεδο δημιουργεί κίνητρα για μεγαλύτερη διαφθορά και για επί πλέον καθυστερήσεις.

Η μεγάλες δωροδοκίες δημιουργούν κίνητρο για απομόνωση των νέων υπαλλήλων.

Όταν η αποδοτικότητα ενός έργου είναι αβέβαιη η επιλογή με κριτήριο την δωροδοκία μπορεί απλά να οδηγήσει στην επιλογή του πιο αισιόδοξου πλειοδότη χωρίς να είναι απαραίτητα και πιο ικανός.

Υπάρχουν εμπειρικές μελέτες που υποστηρίζουν και τις δύο απόψεις.

? Θα μπορούσε επομένως να υποστηριχθεί ότι σε περιπτώσεις χαμηλής ποιότητας δημόσιας διοίκησης η καλύτερη πολιτική για την ανάπτυξης είναι να αφήσουμε τη διαφθορά να κάνει τη δουλειά της;

11. Οι κοινωνικό-πολιτικές συνέπειες της διαφθοράς

? Οι συνέπειες της διαφθοράς είναι μόνο οικονομικές ή έχουν και άλλες αρνητικές συνέπειες;

Έχουν αρνητικές επιπτώσεις και στην κοινωνικό - πολιτική σταθερότητα, είναι ιδιαίτερα επιβλαβείς για τους λιγότερο ευνοημένους και επικίνδυνες για την προσωπική και παγκόσμια ασφάλεια

11.1. Η διαφθορά οδηγεί στην κοινωνικοπολιτική αστάθεια

? Γιατί η διαφθορά μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνικό-πολιτική αστάθεια;

1. Οι φτωχοί πέραν του ότι δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις γενικότερες οικονομικές αντιξοότητες έχουν να αντιπαλέψουν, λόγω της διαφθοράς, και με πολύ ισχυρότερους ανταγωνιστές.
2. Η Διαφθορά και παραπληροφόρηση στα μέσα ενημέρωσης: Παραπληροφόρηση, μισές αλήθειες μισά ψέματα, απόκρυψη ειδήσεων ή υπερβολική προβολή με στόχο να πείσουν για το δίκαιο των χρηματοδοτών τους ή για την ορθότητα της γραμμής του κόμματος. Κάτω από αυτές τις συνθήκες το κοινό δεν ξέρει τι να πιστέψει και τι όχι, αμφιβάλλοντας ακόμα και για κραυγαλέες περιπτώσεις διαφθοράς. Και από ένα σημείο και πέρα παύει να πιστεύει, ‘‘όλοι ίδιοι είναι’’
3. Η Παραπληροφόρηση και Διαφθορά των πολιτικών Ψηφίστε εμένα και το κόμμα μου και όταν πάρουμε την κυβέρνηση θα φροντίσω για όλες τις προσωπικές και κοινοτικές ανάγκες. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ οι ψηφοφόροι πιέζονται να ψηφίσουν για το κόμμα που υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να πάρει την κυβέρνηση (για να τους λύσει το προσωπικό πρόβλημα), και όχι για εκείνο που πιστεύουν ότι πολιτικές του θα βοηθήσουν την χώρα.

ΑΡΑ: Τα οικονομικά προβλήματα, η παραπληροφόρηση και η εκτεταμένη διαφθορά του δημόσιου τομέα καθιστούν τη ζωή άδικη με συνέπεια να αυξάνεται η δυσαρέσκεια ενάντια στην κυβέρνηση και εκείνους που κυβερνούν, να χάνεται η εμπιστοσύνη σε όλα τα πολιτικά κόμματα, στην κυβέρνηση και τη νομιμότητά της, και στη δημοκρατία. Έτσι, αν ο δημόσιος θυμός και η πίεση του λαού ενάντια στη διαφθορά και στις συνθήκες που αυτή δημιουργεί, δεν μπορεί να διοχετευθεί αποτελεσματικά μέσω της πολιτικής διαδικασίας, μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική αναταραχή και την αστάθεια.

11.2. Προσωπική και παγκόσμια ασφάλεια

? Ποιο είδος διαφθοράς βάζει σε κίνδυνο την προσωπική και την παγκόσμια ασφάλεια;

Τα πιο συχνά είδη διαφθοράς αυτού του είδους είναι:

1. Η ηθελημένη ή η εξ αμελείας μη συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας, υγιεινής και της προστασίας του περιβάλλοντος στους τόπους εργασίας
2. Η απόκτηση πλαστών δικαιολογητικών για τις ικανότητες κάποιου(δίπλωμα οδήγησης, πτυχίο πανεπιστημίου-Γιατρού-Μηχανικού-Οικονομολόγου,)
3. Ανεπαρκής καταγραφή και παρακολούθηση επιστημονικών πειραμάτων (φάρμακα, βιολογικά όπλα)
4. Διαφθορά στο χώρο της δικαιοσύνης και της αστυνόμευσης. Απειλή της ζωής και ασφάλειας λόγω εγκληματικότητας, ναρκωτικά, τρομοκρατία,

Λόγω αυτών των κινδύνων η ανασφάλεια, η απόγνωση και ο θυμός οδηγεί τους πολίτες σε εξτρεμιστικές αντιλήψεις όχι μόνο για την πάταξη του εγκλήματος και της διαφθοράς, αλλά και για την διακυβέρνηση της χώρας.

Αν δεχθούμε ότι η ευημερία των ανθρώπων δεν εξασφαλίζεται μόνο με την αύξηση του ΑΕΠ. Τότε σε πολλές περιπτώσεις, σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, η παγκόσμια ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος, τα επίπεδα εγκληματικότητας και η προσωπική ασφάλεια μετρούν περισσότερο για την ποιότητα της ζωής από την οικονομική μεγέθυνση.

Τελικά «Η διαφθορά καθιστά τη λειτουργία της κοινωνίας αντιοικονομική, άδικη και επισφαλή. Τα αποτελέσματα είναι παγκόσμια: η διαφθορά σε οποιοδήποτε σημείο της υφελίου απειλεί τους πάντες οπουδήποτε και αν βρίσκονται»